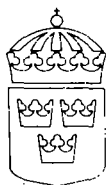


Justitieutskottets betänkande

1986/87:13

om avgifter vid de allmänna domstolarna
(prop. 1986/87:26)



JuU
1986/87:13

Propositionen

I proposition 1986/87:26 har regeringen (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att

dels anta genom propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
3. lag om ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag),
4. lag om ändring i handräckningslagen (1981:847),
5. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429),

dels godkänna de riktlinjer som i propositionen förordas för uttag av avgifter för finansieringen av kungörelsekostnaderna i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna samt av det inkomstbortfall som ett slopande av den återstående lösningsskyldigheten i fråga om domar, beslut och vissa bevis, som utfärdas av de allmänna domstolarna, leder till.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisas till vad som anförs under rubriken Utskottet på s. 8.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken

JuU 1986/87:13

Härigenom föreskrivs att 42 kap. 3 och 4 §§ samt 47 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 kap.

3 §

Uppfyller stämningsansökan ej föreskrifterna i 2 § eller är den eljest ofullständig, skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen.

Om stämningsansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig, skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats.

4 §¹

Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång.

Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång eller om underlåtenheten avser betalning av ansökningsavgiften.

Ansökningen skall också avvisas, om det är uppenbart att målet på grund av rättegångshinder inte kan tas upp till prövning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 kap.

3 §

Uppfyller stämningsansökan ej föreskrifterna i 2 § eller är den eljest ofullständig eller har sådant intyg, som avses i 2 § tredje stycket, ej företetts, skall rätten förelägga målsäganden att avhjälpa bristen.

Om stämningsansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig eller om sådant intyg, som avses i 2 § tredje stycket, inte företetts, skall rätten förelägga målsäganden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats.

4 §²

Följer målsäganden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i ansvarsfrågan. Detsamma gäller om något intyg, som avses i 2 § tredje stycket inte har företetts.

Följer målsäganden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i ansvarsfrågan. Detsamma gäller om något intyg, som avses i 2 § tredje stycket inte har företetts eller om underlåtenheten avser betalning av ansökningsavgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

¹ Senaste lydelse 1984: 131.

² Senaste lydelse 1984: 131.

2 Förslag till

JuU 1986/87:13

Lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Uppfyller *ansökan* ej föreskrifterna i 2 § eller är *den* eljest ofullständig, *förelägge* rätten sökanden att avhjälpa bristen. *Efterkommes ej* sådant föreläggande *må ansökan* avvisas.

Finnes uppenbart, att *ansökan* ej kan av rätten *upptagas*, skall den omedelbart avvisas.

Om *ansökningen* inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig, *skall* rätten *förelägga* sökanden att avhjälpa bristen. *Följer* sökanden inte ett sådant föreläggande *får ansökningen* avvisas.

Har föreskriven ansökningsavgift inte betalats, *skall* rätten *förelägga* sökanden att betala avgiften. *Följer* sökanden inte ett sådant föreläggande *skall ansökningen* avvisas.

Är det uppenbart att *ansökningen* inte kan *tas upp* av rätten, skall den omedelbart avvisas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag)

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 19 och 21 §§ lagen (1946: 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. Dessutom skall anges fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären skall också ange de omständigheter som betingar rättens behörighet, om denna inte framgår av vad som annars anförs. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling varpå fordringen grundas och, då betalning enligt 1 § andra stycket söks ur fast egendom, skepp eller skeppsbygge eller egendom som omfattas av företagshypotek, av den handling varigenom panträtt i egendomen eller företagshypotek har upplåtits.

¹ Senaste lydelse 1985: 270.

Ansökningen skall jämte avskrift som anges i första stycket inges i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, skall rätten mot föreskriven avgift ombesörja erforderlig avskrift. Denna gäller i målet lika med originalet.

Har föreskriven ansökningsavgift inte betalats skall rätten förelägga borgenären att betala avgiften.

3 §²

Finner rätten att de handlingar som har åberopats ej utgör bevis om fordran eller rätt till betalning ur den egendom som har angivits eller finner rätten annars att hinder föreligger mot att ta upp en ansökan enligt 1 § första, andra eller tredje stycket, skall den avvisas. Bevis om avvisning skall tecknas på det ena exemplaret av ansökningen.

Följer borgenären inte ett föreläggande enligt 2 § tredje stycket föreligger hinder mot att ta upp ansökningsen.

19 §³

Ansökning om betalningsföreläggande skall göras skriftligen eller muntligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. Dessutom skall anges fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären skall i ansökningen eller i räkning som åberopas också tydligt och fullständigt ange grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst samt de omständigheter som betingar rättens behörighet, om denna inte framgår av vad som annars anförs.

Ansökning som görs skriftligen skall avlämnas i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, skall rätten mot föreskriven avgift ombesörja erforderlig avskrift. Denna gäller i målet lika med originalet. Görs ansökning muntligen, skall genom rättens försorg mot föreskriven avgift uppteckning därav ske i två exemplar. Borgenären eller hans ombud skall med sin underskrift intyga att uppteckningen är riktig. Uppteckningen gäller sedan som original.

Räkning som åberopas skall inges i två exemplar. Är räkningen ingiven i endast ett exemplar, skall rätten mot föreskriven avgift ombesörja erforderlig avskrift.

Har föreskriven ansökningsavgift inte betalats, skall rätten förelägga borgenären att betala avgiften.

21 §

Prövar rätten hinder möta för upptagande av ansökningen, skall den avvisas; bevis därom skall tecknas å ena exemplaret av ansökningen.

Finner rätten att hinder föreligger mot att ta upp ansökningen skall den avvisas. Bevis om avvisningen skall tecknas på det ena exemplaret av ansökningen.

² Senaste lydelse 1981: 740.

³ Senaste lydelse 1985: 269.

Följer borgenären inte ett föreläggande enligt 19 § fjärde stycket föreligger hinder mot att ta upp ansökningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

4 Förslag till

Lag om ändring i handräckningslagen (1981: 847)

Härigenom föreskrivs att 4 § handräckningslagen (1981: 847) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Är ansökningen så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och *efterkommer* sökanden inte föreläggande att avhjälpa bristen, skall ansökningen avvisas. Möter annat hinder att ta upp ansökningen, skall den omedelbart avvisas.

Är ansökningen så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak *eller har föreskriven ansökningsavgift inte betalats* och *följer* sökanden inte ett föreläggande att avhjälpa bristen, skall ansökningen avvisas. Möter annat hinder *mot* att ta upp ansökningen, skall den omedelbart avvisas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

5 Förslag till

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 9 och 9 a §§ rättshjälpslagen (1972: 429)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Vid allmän rättshjälp betalar staten kostnaderna i den rättsliga angelägenhet som rättshjälpen avser.

Såsom kostnad för rättshjälpen anses den rättssökandes kostnad för

1. biträde som varit behövligt för tillvaratagande av den rättssökandes rätt,

2. bevisning vid allmän domstol, bostadsdomstolen, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen eller krigsrätt samt nödvändig utredning i angelägenhet, som kan komma under sådan domstols prövning eller som skall prövas av skiljemän,

¹ Lagen omtryckt 1983: 487.

3. utredning i angelägenhet som skall prövas av förvaltningsdomstol eller förvaltningsmyndighet om utredningen är skäligen påkallad för tillvaratagande av den rättssökandes rätt och ej kan erhållas genom myndigheten.

4. resa och uppehälle för den rättssökande eller hans ställföreträdare och för vårdare eller annan, som måste anlitas i samband med inställelse inför domstol eller annan myndighet, om personlig inställelse ålagts, eller i samband med inställelse för sådan blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper som avses i lagen (1958:642) om blodundersökning m. m. vid utredning av faderskap eller läkarundersökning enligt 21 kap. 11 § föräldrabalken.

5. avgift som utgår för ansökan enligt *expeditionskungörelsens* (1964:618) avgiftslista, avdelning II, samt särskild avgift som skall betalas enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter.

5. ansökningsavgift enligt *förordningen* (1987:000) om avgifter vid *de allmänna domstolarna* samt särskild avgift som skall betalas enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter.

6. vad som av allmänna medel utgått i ersättning för översättning eller i ersättning enligt 4 eller 5 § lagen (1958:642) om blodundersökning m. m. vid utredning av faderskap eller enligt föreskrift i rättegångsbalken eller 3 § första stycket nämnda lag för bevisning som rätten självant föranställt om.

7. skiftesman som av domstol förordnats att verkställa bodelning med anledning av äktenskapsskillnad eller boskillnad,

8. medling enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken.

Såsom kostnad för bevisning enligt andra stycket 2 anses ej den rättssökandes kostnad för sådan blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper som avses i lagen (1958:642) om blodundersökning m. m. vid utredning av faderskap.

9 a §

Den som beviljats allmän rättshjälp är i målet eller ärendet befriad från avgift för expedition enligt *expeditionskungörelsens* (1964:618) avgiftslista, avdelningarna I och II samt avdelning III under rubriken Utsökning m. m. Avgiftsfriheten för expedition gäller endast i den mån expeditionen är erforderlig för den rättssökande. Avgiftsfriheten gäller ej i fråga om sådan expedition som utfärdas endast på särskild begäran, om icke expeditionen begäres innan avgörandet i huvudsaken vunnit laga kraft.

Den som har beviljats allmän rättshjälp är i målet eller ärendet befriad från *expeditionsavgifter* enligt *förordningen* (1987:000) om avgifter vid *de allmänna domstolarna* och för avgifter enligt *expeditionskungörelsens* (1964:618) avgiftslista, avdelning I samt avdelning II under rubriken Utsökning m. m. Avgiftsfriheten gäller endast i den mån *den begärda handlingen* är erforderlig för den rättssökande. Avgiftsfriheten gäller inte i fråga om *handling* som utfärdas endast på särskild begäran, om inte *handling* *en begärs* innan avgörandet i huvudsaken har vunnit laga kraft.

Den som beviljats allmän rättshjälp i angelägenhet som lett till verkställbart avgörande, ansvarar inte för grundavgift och försäljningsavgift enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter. Detsamma gäller den som har beviljats allmän rättshjälp i ett mål om verkställighet.

Kostnader för kungörelse i mål eller ärende vid allmän domstol, bostadsdomstolen, arbetsdomstolen eller krigsrätt skall, såvitt de belastar den som beviljats allmän rättshjälp, utgå av allmänna medel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

De allmänna domstolarna, särskilt tingsrätterna, skall i ett stort antal situationer kungöra anmälningar, ansökningar eller beslut i olika tidningar. Bestämmelser om att kungörande skall ske finns i många författningar, såsom konkurslagen (1921:225), lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling och lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer. Grundläggande regler om hur kungörandet skall gå till finns i lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m. m.

Kostnaderna för ett kungörande skall normalt betalas av den enskilde sökanden. Domstolen har dock att förskottera kostnaden. Rutinerna när det gäller debitering och uppbörd av kostnaderna är omständliga och arbetskrävande för domstolarna.

Domstolsverket har på uppdrag av regeringen utrett frågan om bl. a. ett nytt system för finansiering av kungörelsekostnaderna vid de allmänna domstolarna. Uppdraget har redovisats i en rapport (1985:2) Kungörelsekostnader och ansökningsavgifter m. m. i domstol. – De förslag som läggs fram i propositionen grundas på domstolsverkets rapport och remissbehandling av den.

I propositionen läggs för riksdagens godkännande fram riktlinjer för vissa ändringar rörande finansieringen av kungörelsekostnaderna i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna. Det förordas att den nuvarande ordningen i konkurser och ackordsärenden ersätts av ett system med enhetliga kungörandeavgifter. I vattenmål behålls de nuvarande reglerna. I övriga mål och ärenden föreslås att kungörelsekostnaderna finansieras genom att belasta ett anslag på statsbudgeten och att staten kompenserar sig för kostnaderna genom en generell höjning av ansökningsavgifterna i tvistemålen och de allmänna domstolsärendena samt genom att de nuvarande expeditionsavgifterna i ärenden enligt houpptecknings- och avhandlingsprotokollen ersätts med ansökningsavgifter, vilka räknas upp på samma sätt. Vidare förespråkas att den lösningsskyldighet i fråga om domar, beslut och vissa bevis som alltså finns skall slopas och att statens inkomstbortfall också i detta hänseende kompenseras genom höjda ansökningsavgifter.

I propositionen anmäler föredragande statsrådet sin avsikt att lägga fram förslag om en särskild förordning om avgifter vid de allmänna domstolarna. En sådan förordning kommer att leda till att bl. a. avgiftsbestämmelserna i expeditionskungörelsen (1964:618) inte längre blir tillämpliga på de allmänna domstolarna. Av 22 § första stycket expeditionskungörelsen framgår att en ansökan skall avvisas om ansökningsavgiften inte betalas. I detta avseende bör enligt vad som framhålls i propositionen i sak inte ske någon ändring till följd av den nya regleringen. Bestämmelser om avvisning vid bristande betalning av ansökningsavgift bör emellertid med hänsyn till reglerna i regeringsformen (11 kap. 4 §) regleras genom lag. I propositionen föreslås därför att bestämmelser om att avvisning skall ske när föreskriven ansökningsavgift inte har betalats tas in i de lagar som reglerar förfarandet vid de allmänna domstolarna. Ändringar med denna innebörd föreslås således i

bl. a. rättegångsbalken och lagen (1946:807) om handläggning av domstols-
ärenden.

JuU 1986/87:13

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1987.

Utskottet kan konstatera att den nuvarande ordningen för finansiering av kungörelsekostnader vid de allmänna domstolarna är förenad med påtagliga nackdelar för domstolarna. Även för den rättssökande allmänheten föreligger olägenheter. Det förändrade system beträffande kungörelsekostnader som förordas i propositionen svarar enligt utskottets uppfattning väl mot det reformbehov som finns. Utskottet anser sålunda att de riktlinjer för en reform på området som läggs fram i propositionen bör godkännas av riksdagen. Detsamma gäller riktlinjerna för ett slopande av den återstående lösningsskyldigheten i fråga om domar och beslut.

Mot lagförslagen föreligger inte anledning till erinran, och utskottet tillstyrker bifall till dem.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer beträffande finansieringen av kungörelsekostnader i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna m. m. som förordas i proposition 1986/87:26,
2. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken,
3. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
4. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag),
5. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i handräckningslagen (1981:847),
6. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429).

Stockholm den 2 december 1986

På justitiekammarens vägnar

Karin Ahrlund

Närvarande: Karin Ahrlund (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Arne Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Elving Andersson (c), Bengt-Ola Rytter (s), Göran Magnusson (s) och Lars Sundin (fp).

